

LIV I ISEFJORD OG ROSKILDE FJORD

VORES
VANDMILJØ SKAL
REDDDES NU!

ENHEDSLISTEN

DER ER ILTSVIND I ISEFJORD OG ROSKILDE FJORD

VANDSKADEN STARTER PÅ LAND

Vandmiljøet og fiskene gisper bogstavelig talt efter vejret.

Langs Danmarks kyster skyller døde fisk og skaldyr op på strandene, og under vandoverfladen ligner havbunden mange steder et goldt ørkenlandskab helt blottet for liv.

De danske farvande blev i 2023 ramt af det værste iltsvind i 20 år, og det tegner til at blive endnu værre i 2024. Iltsvindet truer med helt at ødelægge vores havmiljø. Også Isefjord og Roskilde Fjord er ramt af iltsvind, og vi skal handle nu, inden det får katastrofale konsekvenser for hele vores økosystem.

Årsagen til at vores kystområder lider skal findes på land: Det er det industrielle landbrugs intensive dyrkning, der fører til, at enorme mængder kvælstof fra gylle og gødning udvaskes til vandmiljøet og ender i vores fjorde og indre farvande.

Udledningen skal stoppes

70% af iltsvindet skyldes kvælstofudledningen fra landbruget. Når landbruget spreder mere gylle og gødning på markerne, end planterne kan optage, udvaskes næringsstofferne fra markerne og ledes via vandløb ud i havet. Dette giver næring til en kraftig vækst af alger. Når algerne dør og synker ned på havbunden, forbruges ilt i vandet under nedbrydningen. Uden ilt dør både dyr og planter.

Det forhindres, hvis der er politisk vilje til at handle.

- Enhedslisten mener, at den årlige udledning af kvælstof skal mindskes med 20.000 tons, således at vi igen kommer ned på et niveau, hvor der er betingelser for, at bundplanterne kan gro og eventuelt iltsvind kun opstår naturligt.

Beskyttelse med randzoner

Venstre-regeringen afskaffede i 2015 de randzoner, der forhindrede, at der måtte gødes og sprøjtes langs vandløb, søer og kystområder. Dette har selv Lars Løkke Rasmussen nu erkendt var en stor fejl.

- Enhedslisten mener, at randzonerne skal genindføres.

Udtagning af lavbundsjord

Lavbundsjord er eller var vådområder, som bliver drænet, så jorden kan dyrkes. Imidlertid indeholder lavbundsjord store mængder af organisk kulstof, der bliver frigivet som CO₂, når landbruget bortleder vandet og pløjer jorden. Hvis lavbundsjord tages ud af produktionen, vil udledningen af drivhusgasser blive begrænset, og det vil også have en effekt på kvælstofudledningen til vandmiljøet.

- Enhedslisten mener, at der skal sættes fart på udtagningen af lavbundsjord ved hjælp af en klimaafgift og mulighed for ekspropriation, hvor landbrug ikke indgår frivillige aftaler.

Randzonerne ved vandløb, søer og kyster, hvor der ikke må gødes og sprøjtes, skal genindføres.

Skovrejsning

Når der plantes mere skov, begrænses udvaskningen af kvælstof. Dels ophører landbrugsdriften på de arealer, hvor skoven rejser, og dels optager og binder træer og andre planter i skoven kvælstof. Dermed reduceres mængden af kvælstof, der løber ud i vandmiljøet.

- Enhedslisten mener, at der skal rejses bæredygtig skov, som ikke blot vil gavne vandmiljøet, men også klimaet og biodiversiteten.

Forurening med sprøjtegifte

Både vores fjorde og dyrene forurenes, når vi udleder giftige kemiske stoffer til havet. Sprøjtegifte er jo direkte produceret til at forrette biologisk skade (giften skal udrydde insekter, svampe og ukrudt), og det siger sig selv, at sprøjtegifte også skader havmiljøet, når giften havner der.

- Enhedslisten mener, at der skal være forbud mod brugen af pesticider, hvilket er en naturlig del af kampen for den økologiske omstilling.

Industrien udleder spildevand

Industrien udleder giftigt spildevand til havet. Politikerne har fastlagt grænseværdier for, hvor meget gift spildevandet må indeholde, når det udledes. I Roskilde fjord er der 3 såkaldte blandingszoner, hvor grænsen for indholdet af giftige stoffer må overskride de fastsatte miljøkvalitetskrav.

- Enhedslisten mener, at spildevandet skal renses for miljøfarlige stoffer ved kilden og ikke lukkes ud i havet. Blandingszonerne skal afskaffes, – de giftige stoffer forsvinder ikke, blot fordi de fortyndes.

Natur og biodiversitet

Tabet af biodiversitet skal standses. For Enhedslisten har naturen en værdi i sig selv og skal derfor beskyttes.

- Enhedslisten arbejder for, at Danmark sætter et mål om 30 procent beskyttet natur.

Økologi

Naturen presses voldsomt af de store mængder næringsstoffer og pesticider i det konventionelle landbrug.

Den økologiske landmand undgår kunstgødning og arbejder på

recirkulering af næringsstoffer. Derved mindskes også udvaskningen af kvælstoffer til vandmiljøet. Økologiske fødevarer er sundere og økologisk landbrug har strengere regler for dyrevelfærd.

- Enhedslisten arbejder for en økologisk omlægning af landbruget. Økologisk landbrug handler om at skabe en mere harmonisk balance mellem produktion af fødevarer og bevarelse af naturen.

Klimaforandringerne

Risikoen for iltsvind bliver større med klimaforandringerne. Det tyder på, at vi pga. af klimaforandringerne allerede nu og i fremtiden får mere nedbør, og dette sætter også fart i udvaskningen af næringsstofferne til vandmiljøet. Samtidig stiger temperaturen, hvilket gør at algerne vokser hurtigere.

- Enhedslisten arbejder for en langt mindre animalsk produktion. Animalsk produktion spiller en betydelig rolle i klimaforandringer på grund af dens udledning af drivhusgasser, og store forbrug af ressourcer i forhold til f.eks. plantebaseret produktion.

VI SKAL HANDLE NU!

Byrødderne fra Enhedslisten ved Isefjord og Roskilde Fjord vil have handling ...

HOLBÆK

Den animalske produktion skal begrænses ...

» Det er stærkt, når ungdommen tager over og lægger linjen. I Holbæk har unge taget initiativ til først et døgntogt med skibet »Bonevista« sammen med unge fra andre dele af Isefjorden og Roskilde fjord. Siden til et møde, hvor de samme unge mødtes med os politikere – alt omhandlende, hvordan får vi den rene og sunde fjord tilbage. Det er den voksne generation

der bærer ansvaret for, hvad der er sket. – Nu må den voksne generation have det fornødne mod til at træffe de nødvendige beslutninger.

Kvælstofudledningen skal stoppes. Og det kan kun ske ved at den animalske landbrugsproduktion begrænses ...

Karen Thestrup Clausen
Medlem af kommunalbestyrelsen

LEJRE

Vores vandløb skal beskyttes og plejes ...

» Vores vandløb skal beskyttes af randzoner, hvor landmændene ikke må dyrke jorden, så tilførslen af kvælstof til vandmiljøet begrænses. Hvis vi skal redde livet i vores fjorde, handler det også om naturpleje langs vores vandløb. Planter langs vandløbet kan fange og binde kvælstoffet og planterne kan holde på bredderne, så de ikke eroderer og

kvælstof og forurening ender i vandløbet. Genopretning af vandløb, hvor naturlige sving genskabes, forbedrer deres evne til at fungere som kvælstoffiltre.

Når man plejer naturen langs vandløbene, øges biodiversiteten. Flere arter af planter, dyr og mikroorganismer skaber komplekse økosystemer, hvor kvælstof effektivt kan nedbrydes.

Ivan Mott
Medlem af kommunalbestyrelsen

Naturpleje langs vandløbene er derfor et vigtigt redskab til at forhindre iltsvindet i fjordene.

FREDERIKSSUND

Iltsvind er en trussel mod fuglene, der yngler ved fjordene ...

» Vores kommune grænser op til både Isefjorden og Roskilde fjord, og begge fjorde er vigtige yngleområde for mange fuglearter. Når f.eks. fisk, krebsdyr og andre bunddyr dræbes pga. iltsvind, så forsvinder fuglenes fødekilder, og deres yngleområder bliver uegnede til opfostring af unger. Dette gør iltsvind til en stor trussel mod biodiversiteten og naturens balance i vores fjord- og kystområder, der er vigtige for fugleynglen.

Hvis vi skal lykkes med at forbedre vandkvaliteten i fjordene, kræver det, at private lodsejere, kommunen og andre går sammen om at løse problemet. Enhedslisten Frederikssund har arbejdet aktivt for, at byrådet nu har nedsat et udvalg med repræsentanter fra bl.a. lodsejere, landmænd, boligorganisationer og kommunen, der skal arbejde med omstilling af landbrugsjord til natur, vandløb og faunapassager. Og det må ikke blive ved snakken ...

Rasmus Petersen
Medlem af kommunalbestyrelsen

ODSHERRED

Lad os få lagt en plan for rent og levende vand i fjorden ...

» Her i Odsherred kommune, hvor vi har landets længste kommunale kystlinje, slås vi med at få stoppet for fiske- og vandplantedøden i vores del af Isefjorden. Det er tydeligt, at vi har et problem, som vi som kommune ikke kan klare alene. Staten må på banen, og der må gøres en indsats for at få sat en stopper for kvælstofudledningen.

Vi ved, at landboforeningen her i Odsherred gerne vil deltage i udlægning af stenrev og plantning af ålegræs. Men hvis ikke kvælstofudledningen til havmiljøet stoppes, nytter det ikke noget. Lad os gå sammen med miljø- og lystfiskerforeninger om at få lagt en plan for rent og levende vand i fjorden – det haster, havet gisper og fedtemøjet breder sig!

Jeppe Ravn
Medlem af kommunalbestyrelsen

DER SKAL HANDLES NU!

Det haster med at gennemføre en virkelig grøn omstilling. Rundt om fjordene arbejder Enhedslisten for at opnå konkrete resultater. Og du kan være med – enten i Enhedslisten eller ved at engagere dig i foreninger, bevægelser eller andre fællesskaber, der gør noget for at redde naturen, biodiversiteten, – ja vores fælles klode!

Landbruget spreder mere gylle og gødning på markerne, end planterne kan optage, og næringsstofferne udvaskes fra markerne og ledes via vandløb ud i havet.

Når gødning og kvælstof siver ud i havet, giver det næring til kraftig vækst af alger ...

Når algerne dør og synker ned på havbunden, forbruges ilten i vandet under nedbrydningen. Uden ilt dør både dyr og planter.

Bunden ligger derefter gold og øde hen.

BYRØDDERNE FRA ENHEDSLISTEN VED ISEFJORD OG ROSKILDE FJORD VIL HAVE HANDLING ...

ROSKILDE

» Roskilde Fjord blev for ganske nyligt ramt af iltsvind, og det er en barsk påmindelse om, at landbrugets udledninger af kvælstof udgør et helt reelt problem og medfører lokale miljøkatastrofer.

Her er vi nødt til at sætte ind, hvis vi skal løse problemet til livs. Roskilde Kommune gør allerede en del – eksempelvis inddrager vi forpagtningsaftaler på den jord, vi ejer og omdanner arealerne til vild natur. Det er godt for biodiversiteten og for

Folketinget må i arbejdstøjet og lægge en dæmper på landbrugets udledning ...

mennesker, som nu kan nyde nye rekreative områder i vores kommune. Vi opkøber også landbrugsjord og benytter vores lokale skovfond til at rejse nye skove i vores kommune.

Men det største problem er landbrugets udledninger, og det kan vi ikke løse alene lokalt. Folketinget må i arbejdstøjet og lægge en effektiv dæmper på landbrugets udledninger. Så gør vi samtidig, hvad vi kan her rundt om fjordene. Vi skal stoppe iltsvind i Roskilde Fjord!

Jonas Bejer Paludan
Medlem af kommunalbestyrelsen

HALSNÆS

» I foråret var jeg på fisketur med et par af vores lokale erhvervsfiskere, og på 2 km net fangede vi ialt 6 fisk. Det siger vel i virkeligheden alt om fjordens tilstand. Fiskerne har givet op og sat kutter og grej til salg. I Halsnæs har vi ikke kun problemer med udledningen fra landbruget. Gamle affaldsdepoter fra det tidligere stålvalseværk i Frederiksværk udleder nemlig PFAS-stoffer og andre miljøskadelige stoffer. Region Hovedstaden har udarbejdet en rapport. Der er lavet

Forureningen fra Stålvalseværket er en tikkende bombe ...

54 boringer ved det tidligere stålvalseværk for at se, om der har været forurening. Man har desværre målt et niveau af PFOS, (sundhedsskadeligt PFAS-fluorstof), i koncentrationer på op til 3.769 gange miljøkvalitetskravet for vandet i fjorden. Stålværket fik i flere årtier lov til at dumpe affald. Det indeholdt både tungmetaller og anden forurening, da det blev dumpet. Nu ser vi resultatet.

Uanset hvem der står med regningen, så skal der altså sættes gang i noget nu.

Thue Lundgaard
Medlem af kommunalbestyrelsen

Fjorden er rigeligt dårlig i forvejen, det her er en tikkende bombe,

ENHEDSLISTEN om den grønne treparts-aftale:

FOR LIDT, FORKERT OG FOR LANGSOMT

Niveauet i den grønne treparts-aftale skal hæves i de kommende forhandlinger, mener Pelle Dragsted. Aftalen fejler på tre afgørende punkter, som helt kort kan opsummeres som for lidt, forkert og for langsomt.

For lidt, fordi aftalens ambitioner for biodiversitet og beskyttet natur simpelthen er utilstrækkelige. Enhedslisten ønsker, at Danmark sætter et mål om 30 procent beskyttet natur. Både for at vende tilbagegangen af arter og naturtyper. Og for at stoppe det katastrofale kollaps i vores havmiljø, som skyldes industrilandbrugets intensive dyrkning og alt for store mængder gylle.

I den grønne trepart, hvor industrilandbruget sad med til bords, kunne man kun blive enige om et mål på sølle 20 procent beskyttet natur.

Forkert, fordi aftalen slet ikke bringer dansk landbrug på sporet af en strukturel omstilling til et mere plantebaseret landbrug. Vi finder det derfor dybt bekymrende, at trepartsaftalen lægger op til at investere milliarder af kroner i at fastholde den animalske produktion på samme ubæredygtigt høje niveau som i dag. Det er en hovedrygende ansvarlig omgang med danskernes skattekrone.

For langsomt, særligt når det gælder skovrejsning, fordi den nye skov skal plantes hurtigt for at nå at levere et tilstrækkeligt stort klimabidrag inden 2050. Det er nødvendigt for at nå de langsigtede mål om, at Danmarks klimaaftag skal gå i nettonul, og at vi i 2050 skal lagre mere kulstof, end vi udleder.

I Enhedslisten melder vi os klar til at løfte trepartsaftalens ambitionsniveau. Vi kan sikre stabile, langsigtede rammer for den nødvendige omstilling til et langt mere plantebaseret dansk landbrug og større ambitioner for skov og natur.

» Vi står ved en korsvej

– Det er lige nu, vi skal vælge om vores børn skal opleve at svømme i et rent hav og fange en rødspætte langs de danske kyster.

Hvis vi vil det, så kræver det, at vi begynder at handle.

– Problemet er ikke penge, men politisk vilje.

Industrilandbruget har ikke ret til at ødelægge vores natur og slå vores fisk ihjel. – Vi **SKAL** stoppe landbrugets giftsprøjtning og kunstgødning.

**Enhedslistens politiske ordfører,
Pelle Dragsted**

8 krav for at redde havmiljøet:

1. Der skal sættes et bindende mål om, at den årlige kvælstofudledning til vandmiljøet højst må være 38.000 ton i 2027.
2. Der skal vedtages en ny samlet plan for kvælstofreduktioner, som tager afsæt i realistiske forventninger til, hvad der kan opnås via frivillige aftaler med landmændene.
3. Skovrejsning som aktivt middel til at begrænse udvaskning af kvælstof.
4. Randzonerne, hvor der ikke må sprøjtes og gødes langs alle vandløb, større søer og kystområder, skal genindføres.
5. En klimaafgift på alle lavbundsjordene med effekt allerede fra 2025 skal der sætte turbo på udtagningen.
6. Udtagningsindsatsen af lavbundsjordene skal derudover styrkes ved at tilføre flere ressourcer til sagsbehandlingen i Miljøstyrelsen og Landbrugsstyrelsen og ved at forbedre mulighederne for at ekspropriere.
7. Der indføres et trawlfrit område i Bælthavet.
8. Biodiversitetsrådet styrkes og får beføjelse til at aktivere en handleplan, hvis målet om at reducere kvælstofudledninger ikke nås.

Fælles forslag til Akutplan fra Enhedslisten, SF, Radikale og Alternativet.

Ø ENHEDSLISTEN

Oktober 2024 / Oplag: 6000 eks

KONTAKT:

Enhedslisten **Frederikssund**: Søren Klostergaard / sorenklostergaard@gmail.com / tlf: 5074 2141

Enhedslisten **Halsnæs**: Jan Olsen / janolsen687@gmail.com / tlf: 2393 8590

Enhedslisten **Holbæk**: Lasse Bertelsen / lassebertel@gmail.com / tlf: 2182 4814

Enhedslisten **Lejre**: Henning Kosack / henning.kosack@gmail.com / 2178 7695

Enhedslisten **Odsherred**: Jepper Ravn / jeppe.natteravn@gmail.com / tlf: 2862 9911

Enhedslisten **Roskilde**: Danny Nielsen / d_nlsn@outlook.dk / tlf: 2613 4754

BLIV MEDLEM:

